

SILVANA VRANIĆ
Filozofski fakultet u Rijeci
Odsjek za kroatistiku
Trg Ivana Klobučarića 1, HR - 51000 Rijeka

ODNOS INFINITIVA I PREZENTA U GOVORIMA SJEVEROZAPADNOGA MAKROSUSTAVA NA OTOKU PAGU

U članku se utvrđuju spregovne vrste, infinitiv (osnova i nastavci) i morfološke osobitosti prezenta u mjesnim govorima sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu. Analiziraju se morfonološke alternacije (promjena suglasnika na početku osnove, alternacija infinitivne osnove s *-ova-* s prezentskom osnovom sa sufiksom *-uje*, prezentska osnova završava samoglasnikom na koji je prionuo suglasnik *-j...*) uključujući prozodijske alternacije prezentskih oblika. Prikazuju se nastavci glagola i donose primjeri nastavaka za sve glagole koji se mijenjaju po spregovnim vrstama. Slijed glagola koji se sprežu po izdvojenim pravilima: glagoli supletivnih osnova, glagoli s prezentskim nastavkom za 1. l. jd. *-u*, glagoli s dvosložnim infinitivom i nepravilnim odnosom između infinitivne i prezentske osnove, glagoli s jednosložnom osnovom koja završava konsonantom i jednosložnom osnovom koja završava vokalom.

KLJUČNE RIJEČI: *čakavsko narječje, govori paškoga sjeverozapadnog makrosustava, morfološke značajke prezenta, spregovne vrste*

Prema recentnijim istraživanjima paški govori fonološkim značajkama pripadaju jugoistočnome makrosustavu ili sjeverozapadnome makrosustavu (Vranić, 2002: 124-127). Potonji makrosustav čine čakavski ikavsko-ekavski govori triju tipova, odnosno četiriju mikrosustava. Dva mikrosustava pripadaju južnomu tipu: prvi s govorom Metajne, mjesnim govorom Zubovića i govorom Kustića te drugi s govorom grada Paga i govorom Košljuna. Mjesni govor Novalje i govor Stare Novalje, govor Luna i njegovih zaselaka dijelovi su sjevernoga tipa, a govor Kolana, govor Mandri i govor Šimuna interferentnoga tipa.

Pretpostavka da će podjela čakavskih ikavsko-ekavskih govora na Pagu na razini morfologije uvelike biti podudarna s onom na razini fonologije odredila je detaljnije istraživanje glagolskih oblika, pa time i infinitiva i prezenta, u govorima koji su određeni kao reprezentanti pojedinoga mikrosustava, a tek razlikovno i u ostalim govorima unutar njih.¹ Glagolski su oblici prvoga mikrosustava detaljnije analizirani (Vranić, 2004: 203-

¹ U tekstu su primjeri zabilježeni u tim govorima označeni početnim slovima imena mjesta kojima govori pripadaju.

241), a u ovome se članku donose podatci o spregovnim vrstama, infinitivu i prezentu glagola govora koji predstavljaju nabrojene mikrosustave u sjeverozapadnome paškom makrosustavu.

I. SPREGOVNE VRSTE

Pođe li se od odnosa infinitivne osnove i prezentske osnove, odnosno dočelnoga samoglasnika infinitivne osnove i početnoga samoglasnika prezentskoga nastavka,² glagoli se u govorima sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu mijenjaju po spregovnim vrstama i po izdvojenim pravilima.

Prvi se glagoli dijele u nekoliko spregovnih vrsta u kojima:

- I. infinitivna osnova završava, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-a-* (P: *pùcat* : *pùcan* 1. l. jd., M: *čítat* : *čítan* 1. l. jd., K: *čekat* : *čekan* 1. l. jd., N: *pàdati* : *pàdan* 1. l. jd.)
- II. infinitivna osnova završava samoglasnikom *-a-*, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-e-*, s podrazredom glagola kojima dočetu osnove prethodi sufiks *-ov-* / *-ev-* (P: *lagàt* : *làžen* 1. l. jd., *darovàt* : *darùjen* 1. l. jd., M: *česàt* / *sel* : *čèšen* 1. l. jd., *obučèvat* / *sel* : *obučùjen* 1. l. jd., K: *làjat* : *làjen* 1. l. jd., *mirovàt* : *mirùjen* 1. l. jd., N: *vùjat* : *vùje* 3. l. jd., *vèrovat* : *vèrujen* 1. l. jd.)
- III. infinitivna osnova završava samoglasnikom *-a-*, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-i-* (P: *ležàt* : *ležîn* 1. l. jd., M: *bižàt* : *bižîn* 1. l. jd., K: *držàt* : *držîn* 1. l. jd., N: *mučàt* : *mučîn* 1. l. jd.)
- IV. infinitivna osnova završava, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-i-* (P: *ostàrit* : *ostàrin* 1. l. jd., M: *razumìt* : *razumîn* 1. l. jd., K: *ostàvit* : *ostàvin* 1. l. jd., N: *borìt se* : *borîn se* 1. l. jd.)
- V. infinitivna osnova završava samoglasnikom *-u-*, dijelom sufiksa *-nu-*, a prezentska osnova samoglasnikom *-e-* (P: *okrènùt* / *sel* : *okrènen* 1. l. jd., M: *stìsnut* / *sel* : *stìsnen* 1. l. jd., K: *stègnùt* : *stègnen* 1. l. jd., N: *pofùznùt* : *pofùznen* 1. l. jd.)
- VI. a) infinitivna osnova završava ništichnim tvorbenim nastavkom, s dočelnim korijenskim samoglasnikom, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-e-*, na koji je prionuo suglasnik *-j-* (P: *šìt* : *šìjen* 1. l. jd., M: *pìt* : *pìjen* 1. l. jd., K: *ubìt* : *ùbìjen* 1. l. jd., N: *prolìt* : *pròlìjen* 1. l. jd.); b) iskonska infinitivna osnova završava suglasnicima *-b-*, *-d-*, *-t-*, *-s-*, *-z-* (u govoru P umjesto potonjim dvama dentalima završava palatalima *š*, *ž*), a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-e-* (P: **plet-ti* > *u-plièšt* / *sel* : *u-pletièn* 1. l. jd., M: **bod-ti* > *bòst* : *bodèn* 1. l. jd., K: **met-ti* > *mèst* : *metèn* 1. l. jd., N: **pred-ti* > *prèst(i)* : *prèdèn* 1. l. jd.); c) infinitivni je nastavak *-ć-*³ (u M *-č-*), iskonska infinitivna osnova završava velarom *-k-* ili *-g-*, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-e-*

² V. primjerice metodologiju primijenjenu u radovima Houtzagersa (1985, 1999), Houtzagersa – Budovskaje (1996), Kalsbeek (1998), Vranić (2004).

³ O ostvarajima /ć/ u govoru Paga v. primjerice Houtzagers (1987: 76), Vranić (2002: 73). U govoru Kolana i u govoru Novalje te pripadajućim im idiomima ostvaruje se *čakavsko t* (Vranić, 2002: 61). Premda je riječ o razini fonetike, budući da je i takav ostvaraj kriterij klasifikacije među sjeverozapadnim paškim govorima, u ovome se članku u primjerima u kojima se realizira donosi grafem (t).

(P: *rek-ti > reć : recēn⁴ 1. l. jd., M: *pek-ti > pëć /sel/ : pećēn / pecēn 1. l. jd., K: *leg-ti > leť : lëžen 1. l. jd., N: *tek-ti > tët : tećēn 1. l. jd.).

2. INFINITIV

2.1. OSNOVA I NASTAVCI

2.1.1. Infinitiv se tvori od infinitivne osnove i nastavaka -t ili -ć (u govoru M -ć) u govorima južnoga i interferentnoga tipa, a u govorima sjevernoga tipa uz apokopirane infinitive naporedno su ovjereni i neizmijenjeni oblici i uz glagole kretanja i glagole mirovanja. Dočetak -ti češće je ovjerevan u govoru Luna: *kořit, zvonřit, zgorřit, kosřit* uz *pokosřiti, hlādřiti, lovřiti, stāřiti* 'stajati' (N); *pobřignut, poznāt, trřibovat, zakalāt* uz *brūsřiti, křpati, pālřiti, pristāřpřiti* (SN); *glēdat, plāřāt, šřpřāt, trřibovat* uz *sřtřiti, kopřati, čřvřati, pādati, tāncati* (L).

2.1.1.1. Infinitivne osnove koje završavaju samoglasnikom ili suglasnikom -s- (kojim se razjednačila osnova s dočetnim šumnikom ispred /t/) imaju nastavak -t, primjerice P: *žřvřit* (< *živři-*), *ugnjēšt /sel/* (< *gnjet-*), M: *govorřit* (< *govori-*), *ukrřst* (< *ukrad-*), K: *donřit* (< *doni-*), *prēst* (< *pred-*), N: *bižāt* (< *biža-*), *mřst* (< *muz-*), kao i glagola koji se sprežu po izdvojenim pravilima, primjerice: *řst* (M, K, N) / *řst* (P), *uzēst* (M, K) / *važřēšt / važřēšt* (P). Infinitiv *třřt /sel/* (P, M) / *třřt /sel/* (K, N) zbog samoglasnoga /ř/ i infinitiv *učřnt /sel/* (P) / *učřnt /sel/* i *učřnt /sel/* (M) / *učřnt /sel/* (K, N), kojemu je reduciran dočetak osnove, također imaju nastavak -t.

2.1.1.2. Infinitivne osnove koje su ishodišno imale dočetan velar, a danas su s dočetnim samoglasnikom, imaju nastavak -ć / -ć / -ć(i), primjerice P: *rëć* (< *rek-*), M: *pëć /sel/* (< *pek-*), K: *stët* (< *tek-*), N: *tët* (< *tek-*). Isti nastavak ima i dio glagola koji se mijenjaju po izdvojenim pravilima, primjerice *möć* (P) / *möć* (M) / *möt* (K, N).

2.2. AKCENTUACIJA

2.2.1. U prefigiranih je glagola naglasak na istome mjestu kao i u tvorbenome obliku: P: *krřst, ukrřst, nakrřst /sel/; přsāt, napřsāt; potřit ře, žřpořit ře; mřřit /sel/, žmřřit /sel/; rēdit, živēdit*; M: *bālřit /sel/, zibālřit /sel/; křdat, zikřdat; přt, zipřt /sel/; sřjat, posřjat; lišāt, zlišāt*; K: *brūsřit, pobrūsřit; čistřit, očřstřit; dilřt /sel/, podřlřit /sel/; šřřit /sel/, rašřřit /sel/; zvonřit, zazvonřit, pozvonřit*; N: *bālřit /sel/, zibālřit /sel/; jřsti, prejřsti; prāvřiti, poprāvřiti; sādřiti, posādřiti; zvřt /sel/, pozvřt /sel/.*

2.2.2. Osim na dočetnome slogu osnove višesložnih infinitiva, na kojemu se ostvaruje jedino kratki naglasak, na ostalim se slogovima infinitivne osnove ostvaruje dugi ili kratki naglasak: P: *šřt, přt, rēšt / rřēšt, lājat, rřžat, pošřkvat ře* ('osuřiti se', npr. smokva, 'oslabjeti'), *rašřrešřvat, ražmogrānjřt /sel/, peđřvsāt ře* ('mukotržno raditi'), *maknřt /sel/, rikuperāt ře* ('oporaviti se'); M: *bit, čřt, cvřst, grřst /sel/, pokājat se, posřjat, tāncat, kupřvat, ubēđvat, dercāt, dobřt*; K: *pozlřit, poznāt* 'prepoznati', *pozēst* 'smrznuti se', *počřt, povādřit, břmbřit* 'piti', *ponakurēvat se* 'ponapijati se', *pozākönřt /sel/* 'vjenčati /sel/', *obēđvat, cimentāt,*

⁴ O ostvarajima /c/ podrijetlom od /č/ v. primjerice Houtzagers (1987: 76), Sujoldžić, Finka, Šimunović i Rudan (1990: 12), Vranić (2002: 74).

cvetät; N: *pomòti, čüti, povèsti, zbèrmat(i) 'tući', ponareštèvat, ubèdvat(i), okrenüt(i) /sel, ostrgät(i).*

2.2.3. Prednaglasna je duljina ograničena na slog pred slogom s kratkim silaznim naglaskom (ä), npr. P: *osièknüt se, písät, naprèžät se, žihät 'zapomagati', žišät /sel 'zijejati'; M: hrānüt /sel, nadāvüt /sel, pričät, prodāvüt, raspilit; K: rükät, naprāvjlät, pošūšit, štīpät, vāljät; N: fermīvät /sel, spūhät se, trēpīt, vrīdīt, žīvīt.*

3. PREZENT

Prezent se tvori od prezentske osnove i prezentskoga nastavka.⁵

Glagoli po spregovnim vrstama negaciju tvore predmetanjem čestice *ne*, npr. *ne mōlin* 1. l. jd., *ne govōrimo* 1. l. mn., *ne mīslin* 1. l. jd. Negacija glagola *imät* ima drukčiju tvorbu: *nīman, nīmaš* (u govoru P *nīmaš*), *nīma, nīmamo, nīmate, nīmaju*, kao i glagola: *bīt* i *sīt* (u govoru P *stīt*).⁶

3.1. PREZENT GLAGOLA PO SPREGOVNIM VRSTAMA

3.1.1. U govorima sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu negdašnjim tematskim glagolima svojstvena su tri tipa prezentskih obličnih nastavaka.⁷

Prvi i treći tip u govorima su paškoga mikrosustava i metajnarskoga mikrosustava suprotstavljeni naglašenim dugim nastavačnim inicijalnim slogom u 1. i 2. l. mn. prednaglasnome dugome nastavačnome inicijalnom slogu i kratko naglašenome dočetnom slogu u novaljskome mikrosustavu. U kolanjskim govorima, osim u govoru Šimuna u kojemu su nastavci jednaki onima u paškome i u metajnarskome mikrosustavu, u istim oblicima 1. tipa prednaglasni je samoglasnik kratak,⁸ a 3. tipa dug. Razlikovan je i nastavak 3. l. mn.: u južnim je govorima, uključujući govor Šimuna, pretežito dvosložan, a u ostalima dosljedno jednosložan.

Drugi je tip u govorima paškoga i metajnarskoga mikrosustava, uključujući i govor Šimuna, različit u odnosu na novaljski mikrosustav zatvorenim naglašenim fonemom /ā/ u svim nastavcima i dugim inicijalnim slogom u nastavku 3. l. mn.⁹ U kolanjskim je govorima inicijalno -ā u nastavcima jednine, a ā u nastavcima 1. i 2. l. mn., dok je u 3. l. mn. inicijalni nastavačni samoglasnik, kao i u novaljskim govorima, pod kratkim naglaskom.

Stoga se i prema prezentskim nastavcima analizirani govori klasificiraju u tri tipa: južni (paški i metajnarski govori, kojima se, isključi li se naglasak nastavka 3. l. mn. 2.

⁵ O razvoju prezenta v. Lukežić (1999: 197-203). U kroatistici je uvriježeno određivanje prezentske osnove odbacivanjem obličnoga nastavka s negdašnjim tematskim samoglasnikom. U nekim se dijalektološkim raspravama taj samoglasnik ne uključuje u današnje prezentske nastavke (v. primjerice Menac-Mihalić 1989: 82, Kalsbeek 1998: 183).

⁶ Ti se glagoli sprežu po izdvojenim pravilima, pa se i opisuju uz takve glagole.

⁷ Glagoli s nastavcima po izdvojenim pravilima prikazani su u točki 3.2. u ovome radu.

⁸ Iznimno se u govoru Kolana i u govoru Mandri ostvaruje i prednaglasna duljina u tome nastavku: *restēmō*.

⁹ Najstariji obavjesnici iz Šimuna u 3. l. mn. te spregovne vrste ovjeravaju duge naglašene inicijalne samoglasnike, a mlađi od šezdesetak godina jedino kratke.

tipa prezentskih nastavaka u govoru mlađih obavjesnika, pridružuje i govor Šimuna¹⁰), interferentni (preostali kolanjski govori) i sjeverni (novaljska skupina govora).

U govorima južnoga tipa prezent ima sljedeće nastavke (s elementom /š/ u paškome mikrosustavu u odnosu na /š/ u metajnarskome mikrosustavu i u šimunskome govoru, za koji u 3. l. mn. 2. tipa prezentskih nastavaka uz *-âju* treba stajati i *-âju*):

		1. tip	2. tip	3. tip
jd.:	1. l.	<i>-ên / -en</i>	<i>-ân / -an</i>	<i>-în / -in</i>
	2. l.	<i>-êš / -eš</i>	<i>-âš / -aš</i>	<i>-îš / -iš</i>
	3. l.	<i>-ê / -e</i>	<i>-â / -a</i>	<i>-î / -i</i>
mn.:	1. l.	<i>-êmo / -emo</i>	<i>-âmo / -amo</i>	<i>-îmo / -imo</i>
	2. l.	<i>-ête / -ete</i>	<i>-âte / -ate</i>	<i>-îte / -ite</i>
	3. l.	<i>-êju / -eju / -û / -u</i>	<i>-âju / -aju</i>	<i>-îju / -iju / -û / -u</i>

U tim govorima prevladavaju dulji oblici 3. l. mn. prvoga i trećega tipa prezentskih obličnih nastavaka (u paškome su mikrosustavu gotovo dosljedni).

U govorima interferentnoga tipa prezentski su nastavci:

		1. tip	2. tip	3. tip
jd.:	1. l.	<i>-ên / -en</i>	<i>-ân / -an</i>	<i>-în / -in</i>
	2. l.	<i>-êš / -eš</i>	<i>-âš / -aš</i>	<i>-îš / -iš</i>
	3. l.	<i>-ê / -e</i>	<i>-â / -a</i>	<i>-î / -i</i>
mn.:	1. l.	<i>-emö¹¹ / -emo</i>	<i>-âmö / -amo</i>	<i>-îmö / -imo</i>
	2. l.	<i>-etè / -ete</i>	<i>-âtè / -ate</i>	<i>-itè / -ite</i>
	3. l.	<i>-û / -u</i>	<i>-âju / -aju</i>	<i>-û / -u</i>

U govorima sjevernoga tipa prezentski su nastavci:

		1. tip	2. tip	3. tip
jd.:	1. l.	<i>-ên / -en</i>	<i>-ân / -an</i>	<i>-în / -in</i>
	2. l.	<i>-êš / -eš</i>	<i>-âš / -aš</i>	<i>-îš / -iš</i>
	3. l.	<i>-ê / -e</i>	<i>-â / -a</i>	<i>-î / -i</i>
mn.:	1. l.	<i>-ēmö / -emo</i>	<i>-āmö / -amo</i>	<i>-īmö / -imo</i>
	2. l.	<i>-ētè / -ete</i>	<i>-ātè / -ate</i>	<i>-itè / -ite</i>
	3. l.	<i>-û / -u</i>	<i>-âju / -aju</i>	<i>-û / -u</i>

¹⁰ Taj će govor zbog mogućnosti ostvaraja duljine i pred dugim naglašenim slogom, naprotiv, imati zasebne akcenatske tipove u odnosu na akcenatske tipove u paškim i u metajnarskim govorima.

¹¹ V. bilješku 8.

Iznimno su u tim govorima zabilježeni i nastavci *-âmo*, *-âte*, primjerice u govoru Stare Novalje *rakamâmo* 1. l. mn., kao i nastavci 1. i 2. l. mn. 1. tipa bez prednaglasne duljine, primjerice u govoru Novalje i Stare Novalje *donesemö* 1. l. mn., *zovemö* uz *zovēmö* 1. l. mn. u govoru Stare Novalje.

3.1.2. NASTAVCI I SPREGOVNE VRSTE

Prvi je tip prezentskih nastavaka svojstven glagolima II., V., VI.a, b, c spregovne vrste, 2. tip glagolima I. spregovne vrste, a 3. tip glagolima III. i IV. spregovne vrste.

3.1.2.1. Prva spregovna vrsta

1. l. jd.: P: *čëkan*, *ïman*, *prekùvan*, *kuštivan* ('guram'), *smûcan*; *kužejoân*, *letratoân*, *liberoân*, *liveloân*, *znân* / *znoân*; M: *plâćan*, *sîćan*, *sokrîvan*, *šumprešivan*, *vrâćan*; *beštîmân*, *cvitân*, *čapân*, *tornân*, *vižitân*; K: *čëkan*, *glëdan*, *pîtan*, *poznîvan*, *vâljan*; *morân*, *skalân*, *tornân*, *uzân*, *znân*; N: *vâljan*, *lûmpân*, *njûrgan*, *pomâžen*, *šumprešivan*; *tapân*, *divljân*, *komedijân*, *morân*, *tornân*

2. l. jd.: P: *darîvaš*, *mîšaš*, *mînjaš*, *pâdaš*, *rîvaš*; *debatoâš*, *duperoâš*, *duroâš*, *kalâš*, *štîvâš*; M: *pîtaš*, *rakamîvaš*, *šćîpaš*, *zazîvaš*, *zipjûcaš*; *krepâš*, *lešâš*, *morâš*, *štîmâš*, *uzâš*; K: *čûvaš*, *hîtaš*, *îmaš*, *kûkaš*, *mînjaš*; *divljâš*, *liberâš*, *komedijâš*, *zakračunâš*, *špijâš*; N: *čëkaš*, *krepîvaš*, *plâtaš*, *pûštaš*, *zanîmaš*; *fermâš*, *krepâš*, *naštîmâš*, *špijâš*, *popiturâš*

3. l. jd.: P: *cûva*, *čûha*, *hîta*, *kûpa*, *kôpa*; *kalâ*, *komedijâ*, *komodoâ*, *lešâ*, *štîvâ* / *štivoâ*; M: *îgra*, *kôpa*, *naprâvuja*, *pîva*, *plâća*; *lampâ*, *popišâ*, *špijâ*, *štramberâ* ('divlja'), *vajâ* ('vâlja'); K: *mîša*, *poznîva*, *tânca*, *trîba*, *skalîva*; *durâ*, *lampâ*, *šumprešîva*, *šumprešâ*, *vižitâ*; N: *čûva*, *pâda*, *pîva*, *tânca*, *zlîva*; *beštîmâ*, *durâ*, *guštâ* ('stoji'), *lešâ*, *režentâ*, *fumâ*

1. l. mn.: P: *gûtamo*, *hîtamo*, *kuštivamo* 'guramo', *kûvamo*, *tîramo*; *beštîmoâmo*, *fermoâmo*, *fregoâmo*, *žakračunâmo*, *kuntreštoâmo* 'proturječimo'; M: *cîcamo*, *odveživamo*, *pûcamo*, *ubêdvamo*, *zazîvamo*; *krepâmo*, *liberâmo*, *špijâmo*, *šumprešâmo*, *znâmo*; K: *čëkamo*, *glëdamo*, *mînjamo*, *mîšamo*, *naprâvljamo*; *beštîmâmo*, *fermâmo*, *komedijâmo*, *popiturâmo*, *zakračunâmo*; N: *kîdamo*, *slâžemo*, *slûšamo*, *ošîšamo*, *potîramo*; *beštîmâmo*, *divljâmo*, *durâmo*, *lešâmo*, *kalâmö*, ali *rakamâmo* (SN)

2. l. mn.: P: *fatîvate* 'dobivate na tomboli', *fermîvate*, *figurîvate* 'izgledate', *nûnate* 'uspavljujute', *počûhate*; *pofrajoâte* 'potrošite na užitke', *lešâte*, *polentoâte* 'često jedete palentu', *refâte* 'ponovno učinite', *potaracoâte* 'izbetonirate'; M: *gâtate*, *kûpate*, *poznîvate*, *sakrîvate*, *sprêmate*; *kalâte*, *štîmâte*, *uzâte*, *zakračunâte*, *znâte*; K: *cîcate*, *obadivate*, *plâtate*, *pûštate*, *tâncate*; *liberâtè*, *ofregâtè*, *pišâtè*, *popiturâtè*, *špijâtè*; N: *krepîvate*, *nagânjate*, *obradivate*, *pîtate*, *vâlimate*; *îakulâtè*, *divljâtè*, *durâtè*, *morâtè*, *znâtè*

3. l. mn.: P: *koârāju* ('svađaju'), *krešivaju*, *krepîvaju*, *kûvaju*, *ražmolivaju*; *kargoâju* 'nakrcaju, nabiju', *kaštigâju* 'kazne', *kercoâju*, *krepoâju*, *rikuperoâju*; M: *plâćaju*, *režentivaju*, *sokrîvaju*, *vâtaju*, *zapovîdaju*; *cvitâju*, *fermâju*, *morâju*, *ofregâju*, *pîturâju*; K: *krepîvaju*, *mučju*, *obêdvaju*, *režentivaju*, *sakrîvaju*; *komedijâju*, *pišâju*, *štîmâju*, *valjâju*, *uzâju*; N: *kûpaju*, *pôznaju*, *tâncaju*, *ubêdvaju*, *zlîvaju*; *durâju*, *morâju*, *tornâju*, *uzâju*, *vižitâju*

3.1.2.2. Druga spregovna vrsta

1. I. jd.: P: *dërćen, jöcen, kopîćen, nagànjen, nâgnen; smijèn; M: pögnen, pomâžen, slâžen, trûjen, vëžen; K: nameštûjen, dôgnen, kûjen, lâjen, oglöden; N: mâšen, ostřžen, pîšen, pomâžen, skâčen; M, K, N: rovèn, smijèn*

2. I. jd.: P: *mërnješ, nacîmješ, nadîmješ, nagërćeš, nagercüješ; smijëš; M: dôgneš, plëšćeš, pocîmješ, šćipješ, vrâćeš; K: kûješ, lâješ, potëžeš, pîšeš, ûžgeš; N: îšteš, lâžeš, očîtujëš, ožîmlješ, pozöblješ; M, K, N: smijëš, rovëš*

3. I. jd.: P: *nabubrûje, nacîmje, napercüje, napînje, naplice; M: blebëće, kûje, mârnje ('prigovara, njurga'), rûje, skâce, vîce, ždëre; K: mîrnje, odëre, okrîte, plëšte ('puno govori'), slâže; N: mâše, dîže, dôgne, potëže, rûje; P, M, K, N: rovë*

1. I. mn.: P: *narîcemo, nasajûjemo, naslidûjemo, naviscûjemo, nažaijmemo; M: dëremo, presvućûjemo / presvucûjemo, rižemo, šćipjemo, vëžemo; rovëmo; K: îštemo, kûjemo, pomâžemo, stržemo, štîpljemo; rovemö; N: odvëžemo, plâčemo, pomâžemo, pûšemo, skâčemo; smijëmö*

2. I. mn.: P: *naždërete, nažërete 'prejedete', noâžgete, nažîgijete, nažuöbjete; smijëte; M: kupûjete, pögnete, potkûjete, trûjete, šćipjete; smijëte, zirovëte; K: plâčete, pomâžete, slâžete, slûšate, vëžete; smijëtë, zirovëtë; N: darûjete, mirûjete, počîmljete, tribujete*

3. I. mn.: P: *dôgneju, obrîzeju, obucûju, ociëšjeju, parcüjeju; smijëju; M: lâžeju, ostâržeju / ostâržu, pocîmju, pomâžeju, presvucûju / presvućûju, ûžgeju, zakûju; rovëju / rovû, smijëju / smijû; K: darûju, kupûju, mirûju, pomîlju, vëžu; N: čëšu, dîhtu, lâžu, öru, pomâžu; K, N: rovû, smijû*

3.1.2.3. Treća spregovna vrsta

1. I. jd.: P: *dercîn, deržîn, mucîn, špîn; M: deržîn; M, K, N: pöstojin; bižîn, ležîn, mucîn*

2. I. jd.: P: *pöštojiš; bižîš, ležîš; M: dercîš, mucîš / mućîš; M, K, N: blejîš, spîš*

3. I. jd.: P: *blejî, ležî, prešpî; M: nâstoji; dercî, deržî; M, K, N: bižî, blejî, spî*

1. I. mn.: P: *pöštojimo; dercîmo, špîmo; M: deržîmo, mucîmo / mućîmo; K, N: bižîmö, ležîmö, spîmö*

2. I. mn.: P: *pöštojite; dercîte, mucîte; M: bižîte, deržîte, ležîte, spîte; K, N: bižîtë, ležîtë, spîtë*

3. I. mn.: P: *blejîju, ležîju, bižîju; M: pöstoju; dercîju / derćîju, mucîju / mućîju, spîju; K, N: bižû, blejû, spû*

3.1.2.4. Četvrta spregovna vrsta

1. I. jd.: P: *naûlin, naûžin, naûdin, ocötavin, ocöravin; pendîn ('nagnem'), perdîn, perîn ('upropaštavam'); M: čîstin / cîstin, dîlin, govörin, mölin, prösin ('moliti' i 'prositi'), zakâsnin; oštrîn, plovîn, serbîn, tarpîn, veselin; K: ozdrâvin, popîlin, prešin, smîstin, zbûdin; gorîn, mrsîn, rumenîn, solîn, ucîn; N: poprâvin, premëstin, pûštin, zaburâvin, zibâlin; držîn, razveselîn, zgorîn, škrbîn, želîn*

2. 1. jd.: P: *nenavidiš, obabiš, obariš, obièliš; noriš, pužiš* ('kliziš'), *škropiš, tardiš* ('odugovlačiš', 'čekaš'); M: *govoriš, gubiš, misliš, očistiš, opariš, razveseliš; mærzíš, razumíš, sjajíš, solíš, trepiš*; K: *gríšiš, napraviš, oslpiš, potrošiš; kosíš, lebedíš* ('treperiš od radosti'), *letiš, mekotíš* ('krčiš i usitnjavaš zemlju'), *moríš, želiš*; N: *tútiš, diliš, rëdiš, moliš, očistiš; bolíš, kosíš, mrzíš, trëpiš, trpiš*

3. 1. jd.: P: *ocúti, odalièci, odbije, olímavi* ('zanimaji'), *omütavi; tašçi* ('isprazno govori'), *umí*; M: *hládi, kúpi, popuši, posadi, rúši, skúpi, spâsi, uvâti, vözi, znaçi; bolí, gærmí, serbî, škærbî, zuji*; K: *grâbi, kûri* ('dimi', 'puši'), *kûri* ('juri', o vremenu), *pokvâri, splâzi; daži, gorí, loži, mastí, zûji*; N: *nakûpi, nõsi, napravi, rúši, völi; gorí, mastí, oštrí, srâmí, vrtí*

1. 1. mn.: P: *områžimo, omûcimo* ('pobrašimo'), *opârimo, orcêpimo, otocimo; tendimo* ('naginjemo'), *borímo*; M: *gûlimo, mûcimo / müćimo, ošûšimo, otríbimo, ròdimo; mærzímo, vartímo, želímo*; K: *tútimo, čistimo, dolâzimo, pokûpimo, prošírimo, trpímò, mastímò, mrsímò, rumenímò, učímò*; N: *mûslimo, osvòjimo, ozdrävimo, pílimo, vòlimo; borímò, gubímò, oštrímò, selímò, veselímò*

2. 1. mn.: P: *pâmetite* ('sjećate'), *pârite, pârtite, pâšcite* ('žurite'), *plâzíte; tradíte* ('izdate, iznevjerite'), *trepište*; M: *cîpíte, mîslíte, pâlite, pûšíte, sâdíte; mærzíte, oštríte, rumeníte, smærdíte, tærpíte*; K: *cîpíte, mîslíte, oslâbite, opâlíte, ziprâšíte; oštrîtè, rasvitlitè, služîtè, solitè, srbîtè*; N: *ostâvite, ozdrävite, sköçite, srdite, vîsite; gorîtè, kositè, smrdîtè, trpitè, zvönitè*

3. 1. mn.: P: *otöciju, pèrtiju, pñiju, písiju, pobarâbiju; serbiju, tvoriju* ('oblikuju tijesto'), *žablišçiju*; M: *dolâziju, kâsniju, mlâtiju, nauçiju, opröstu, râdiju / râdu; kotiju, letiju / letú, mærsú, ploviju / plovú, rumeniju / rumenú*; K: *brânu, kûpu, namíru, skötu, zaburâvu; kotú, oštrú, solú, trpú, učú*; N: *gönu, gríšu, töçu, zapálu, zbúdu; kosú, mrzú, selú, sidú, zletú*

3.1.2.5. Peta spregovna vrsta

1. 1. jd.: P: *kijâknem, mûnem* 'silovito udariti', *obîgnem* 'odviknem', *orkînem, orpiènem*; M: *dîgnem, klèknem, okrènem, potègnem, prènem*; K: *dosègnem, pljûknem, rînem, stègnem, uštipnem*; N: *navîknem, pobîgnem, potègnem, smîznen, zamûknem*

2. 1. jd.: P: *osièkneš, pofûzneš, potâkneš, sûneš*; M: *mâkneš, okîneš, okrèneš, pobîgneš, zamûkneš*; K: *navîkneš, pogîneš, prîgneš, rastègneš, uzdâhneš*; N: *kljèkneš, namîgneš, pogîneš, pûkneš, umûkneš*

3. 1. jd.: P: *pobîgne, rašvâne, ražoâdne* ('izvadi dno bačve'), *žagêrkne* ('zapne glas u grlu'), *žnikne*; M: *bûbne, dosègne* ('dostaje'), *podrîgne, smærkne, zavørne*; K: *posâhne, pritègne, rasvâne, stîsne, uvèhne*; N: *dîgne, nîkne, pûkne, usâhne, zatègne*

1. 1. mn.: P: *rînemo, tèrnemo* ('tonemo'), *žaplèsnemo, žboâhnemo* ('iznenadno se pojavimo'), *žgèrnemo*; M: *klèknemo, nâgnemo, rastègnemo, smærznemo, ušćipnemo*; K: *kljèknemo, omûknemo / umûknemo, prènemo, prîgnemo*; N: *pofûznemo, pûhnemo, pûknemo, uštipnemo, uzdâhnemo*

2. 1. mn.: P: *špûznete, štînete, usmîknete, žbloâznete* ('zaljubite se', 'približite se'), *žvèrnete*; M: *klèknete, mâknete, prîgnete, stîsnete, zavîknete*; K: *navîknete, pljûknete, prènete, potègnete, prîgnete*; N: *nâdmete, pogînete, pûhnete, zašîšnete*

3. 1. mn.: P: *štègneju, tūrneju* ('taknu, dirnu'), *utèrneju* ('utonu', 'utrnu'), *ždoāhneju / ždoāhnu*; M: *okīneju, okrèneju / okrènu, posāhnu, potègneju, ustīneju / ustīnu, utèrneju*; K: *okrènu, prītègnu, pūknu, stīsnu, ukīnu*; N: *pobīgnu, umūknu, zatègnu, zdāhnu, znīknu*

3.1.2.6. Šesta spregovna vrsta

1. 1. jd.: a) P: *nābijen, nādijen, òblijen*; M: *dòbijen, nādijen, pròlijen*; K, N: *šijen, ùbijen, ùdijen; pijèn*; b) P: *gnjetièn, nabodièn*; M: *klāden; istresèn, pletèn, ubodèn*; K, N: *mūzèn, prēdèn, rēstèn*; c) P: *osīcièn, natucièn, ostrīzièn*; M: *lèžen, pomāžen; pecèn / pečèn, recèn / recèn, ubucèn / ubucèn*; K, N: *rečèn, strīžèn, stūcèn*

2. 1. jd.: a) P: *štīješ* ('čitaš'), *žādijes*; M: *dòbiješ, pròliješ, pòkriješ; piješ*; K, N: *šiješ, ùpiješ, ùspiješ*; b) P: *nagnjetiēs, napletiēs*; M: *cvatēs, predēs, restēs*; K, N: *pādeš; pletēs*; c) P: *pecēs*; M: *lèžeš; pecēs / pečēs*; K, N: *rečēs, zatūcēs, ostrīžēs*

3. 1. jd.: a) P: *ùbije, ùšije*; M: *cūje / čūje, rāzbije, šije; pijē*; K, N: *nābije, ùšije*; b) P: *ugnjetiē, pletiē, špletiē*; M: *sēde; nesē, restē, ugrizē, zavezē*; K, N: *zasēde; upletē, pasē*; c) P: *strīziē*; M: *lèže; tecē / tečē*; K, N: *lèže, vřže; tūcē*

1. 1. mn.: a) P: *ùdijemo, pòkrijemo*; M: *pròlijemo, rāzbijemo, zābijemo*; K, N: *šijemo, ùspijemo*; b) P: *klādemo, pokrādemo; ugrizēmo*; M: *pādemo, ukrādemo; pletēmo, ubodēmo*; K: *predemò, zapletemò, ali restēmò*; N: *ubodēmò, restēmò*; c) P: *vèržemo; navuciēmò*; M: *lèžemo, vèržemo; stucēmò*; K: *pomāžemo; zvucēmò, tečemò* ('trčimo'), *tučemò*; N: *pečēmò, tečemò* ('trčimo')

2. 1. mn.: a) P: *ùdijete, pròlijete*; M: *pòkrijete, rāzbijete*; K: *zābijete; pijetē*; N: *pòkrijete, pròlijete*; b) P: *pādete; ubodēte*; M: *donesēte, izvezēte*; K: *metetē, muzetē, pletetē*; N: *ubodētē*; c) P: *švuciēte, istucēte*; M: *lèžete, vèržete; vucēte*; K: *pečetē, rečetē, stučetē*; N: *tečetē*

3. 1. mn.: a) P: *žābiju*; M: *ùbiju; pijēju / pijū*; K, N: *rāzbiju, ùšiju*; b) P: *klādeju; ubodēju, predēju*; M: *krādeju / krādu, lēžu, pādeju / pādu; dosēžu, metēju / metū, muzū, pasū, pletū, povedū, povezū, predū, rascvatū, restū, ubodū, ugrizū*; K, N: *pādu; metū, mūzū, pletū, prēdū*; c) P: *recēju, šicēju*; M: *lèžeju, vèržeju / vèržu; pecēju / pecū, recēju / rečēju, specēju / spečēju, ubucēju / ubucēju / ubucū / ubucū*; K, N: *obūcū, pečū, rečū, stūcū, tečū*

3.2. PREZENT GLAGOLA KOJI SE SPREŽU PO IZDVOJENIM PRAVILIMA

Većina glagola tvori 1. 1. jd. prezenta obličnim nastavkom *-en*.

3.2.1. SUPLETIVNE OSNOVE¹²

bīt, nesvršeni prezent: *būden, būdeš, būde, būdemo, būdete, būdeju* (P, M) / *būdu*; naglašeni oblik svršenoga prezenta: *jesoān* (P) / *jesān* (M, K) / *jesān* (N), *jesī, jē, jesmò, jestē, jesū*; nenaglašeni oblik svršenoga prezenta: *san, si, je, smo, ste, su*; zaniijekani prezent: *nīsoān* (P), *nīs / nisān* (M, K) / *nisān* (N), *nīsī, nī, nismò, nistē, nisū*

¹² Primjeri glagola koji se sprežu prema zasebnim pravilima ne izdvajaju se za svaki mikrosustav posebno kada ne pokazuju kakvu drugu razlikovnost osim promjene /s/ i /š/ > /s/ te /z/ i /ž/ > /ž/ u paškome mikrosustavu, drukčije realizacije /č/ i /ć/ u metajnarskome ili /č/ u kolanjskome i novaljskome mikrosustavu. Drukčiji se oblici u pojedinim govorima donose uz one koji su u svim govorima jednaki i označuju se kraticom imena dijalektološkoga punkta.

**id-* u prefigiranih glagola: *dôc*, *dôjden*, *dôjdeš*, *dôjde*, *dôjdemo*, *dôjdete*, *dôjdeju* (P, M) / *dôjdu*; *žoâc* (P) / (*i*)*zâć* (M) / *zât* (K) / *zât(i)* (N), *žoâjden* (P) / (*i*)*zâjden* (M) / *zâjden* (K) / *zâjden* (N), *žoâjdeš* (P) / (*i*)*zâjdeš* (M) / *zâjdeš* (K) / *zâjdeš* (N), *žoâjde* (P) / (*i*)*zâjde* (M) / *zâjde* (K) / *zâjde* (N), *žoâjdemo* (P) / (*i*)*zâjdemo* (M) / *zâjdemo* (K) / *zâjdemo* (N), *žoâjdete* (P) / (*i*)*zâjdete* (M) / *zâjdete* (K) / *zâjdete* (N), *žoâjdeju* (P) / (*i*)*zâjdeju* / (*i*)*zâjdu* (M) / *zâjdu* (K) / *zâjdu* (N); *noâc* /*sel* (P) / *nâć* /*sel* (M) / *nât* /*sel* (K) / *nât(i)* /*sel* (N), *noâjden* (P) / *nâjden* (M, K), *nâjden* (N), *noâjdeš* (P) / *nâjdeš* (M, K) / *nâjdeš* (N), *noâjde* (P) / *nâjde* (M) / *nâjde* (N), *noâjdemo* (P) / *nâjdemo* (M, K), *nâjdemo* (N), *noâjdete* (P) / *nâjdete* (M, K) / *nâjdete* (N), *noâjdeju* (P) / *nâjdeju* (M) / *nâjdu* (M, K) / *nâjdu* (N); *šnoâc* /*sel* (P) / *snâć* /*sel* (M) / *snât* /*sel* (K) / *snât(i)* /*sel* (N), *šnoâjden* (P) / *snâjden* (M, K) / *snâjden* (N), *šnoâjdeš* (P) / *snâjdeš* (M, K) / *snâjdeš* (N), *šnoâjde* (P) / *snâjde* (M, K) / *snâjde* (N), *šnoâjdemo* (P) / *snâjdemo* (M, K), *snâjdemo* (N), *šnoâjdete* (P) / *snâjdete* (M, K) / *snâjdete* (N), *šnoâjdeju* (P) / *snâjdeju* (M) / *snâjdu* (M, K) / *snâjdu* (N); *oboâc* (P) / *obâc* (M, K) / *obât(i)* (N), *oboâjden* (P) / *obâjden* (M, K) / *obâjden* (N), *oboâjdeš* (P) / *obâjdeš* (M, K) / *obâjdeš* (N), *oboâjde* (P) / *obâjde* (M, K) / *obâjde* (N), *oboâjdemo* (P) / *obâjdemo* (M, K) / *obâjdemo* (N), *oboâjdete* (P) / *obâjdete* (M, K) / *obâjdete* (N), *oboâjdeju* (P) / *obâjdeju* (M) / *obâjdu* (M, K) / *obâjdu* (N); *pôc* / *puôc* (P), *pôjden* / *puôjden* (P), *pôjdeš* / *puôjdeš* (P), *pôjde* / *puôjde* (P), *pôjdemo* / *puôjdemo* (P), *pôjdete* / *puôjdete* (P), *puôjdeju* (P) / *pôjdeju* (M) / *pôjdu* (M, K, N); *prôc*, *prôjden*, *prôjdeš*, *prôjde*, *prôjdemo*, *prôjdete*, *prôjdeju* (P, M) / *prôjdu* (M, K, N)

**grest*, infinitiv i ostali oblici se ne rabe, *grên*, *grêš*, *grê*, *grêmo* (P, M, K) / *gremö* (N, K), *grête* (P, M) / *gretè* (K) / *grestè* (N), *grêju* (P, M) / *grêdu* (M, N, K, N) / *gredû* (N, K)

3.2.2. PREZENTSKI NASTAVAK ZA 1. L. JD. -u

stît (P, M, K) / *otît* (K, N), naglašeni prezent: *ôcu* / *ocû* (N), *ôceš*, *ôce*, *ôcemo*, *ôcete*, *ôceju* (P, M) / *ôce* (K, N); nenaglašeni prezent: *ću*, *ćeš*, *će*, *ćemo*, *ćete*, *ćeju* (P, M) / *će* (K, N); zaniijekani prezent: *nêcu*, *nêceš*, *nêce*, *nêcemo*, *nêcete*, *nêceju* (P, M) / *nêce* (K, N)

3.2.3. DVOSLOŽNI INFINITIV

dâvât /*sel* (P, M, K) / *dâvât* /*sel* (N), *dâjen* (P, M, K) / *dâjen* (N), *dâješ* (P, M, K) / *dâješ* (N), *dâje* (P, M, K) / *dâje* (N), *dâjemo* (P, M, K) / *dâjemo* (N), *dâjete* (P, M, K) / *dâjete* (N), *dâjeju* (P, M) / *dâju* (P, M, K) / *dâju* / *dâdu* (N); *prodâvât* /*sel* (P, M, K) / *prodâvât* /*sel* (N), *podâvât* (P, M, K) / *podâvât* (N), *odâvât* /*sel* (P, M, K) / *odâvât* /*sel* (N), *zadâvât* (P, M, K) / *zadâvât* /*sel* (N)

rastrît, *rastêren* / *râstren* (N), *rastêreš* / *râstreš* (N), *rastêre* / *râstre* (N), *rastêremo* / *râstremo* (N), *rastêrete* / *râstrete* (N), *rastêreju* / *râstêru* / *râstru* (N)

3.2.4. JEDNOSLOŽNI INFINITIV (OSNOVA ZAVRŠAVA SUGLASNIKOM -s-, U PAŠKIM GOVORIMA SUGLASNIKOM -š - ILI JE NASTAVAK -ć, U METAJNARSKIM GOVORIMA -ć)

îst / *îst* (N)¹³, *idên* / *îdên* (N), *idêš* / *îdêš* (N), *idê* / *îdê* (N), *idêmo* (P, M) / *idemö* (K) / *jidêmö* (N), *idête* / *idetè* (K) / *jidêtè* (N), *idêju* (P, M) / *idû* (M, K, N) / *îdû* (N); *naîst* / *naîst* /*sel* (N), *poîst* / *pojîst* (N), *preîst* / *prejîst* /*sel* (N), *zaîst se* / *zajîst se* (N)

¹³ U govoru Luna taj glagol glasi *îsti*.

möć, mören, möreš, möremo, mörete, möreju (P, M) / *möru* (M, K, N), a ovjereni su i prezentski oblici toga glagola prema spregovnoj vrsti: *möžen, möžeš, möže, möžemo, möžete, möžeju* (P, M); neki su prefigirani oblici toga glagola ovjereni samo prema spregovnoj vrsti: *pomöć; zamöc se*¹⁴ ('obogatiti se').

3.2.5. JEDNOSLOŽNI INFINITIV (OSNOVA ZAVRŠAVA SAMOGLASNIKOM)

brät, bëren, bëreš, bëre, bëremo, bërete, bëreju (P, M) / *bëru, izabrät, nabrät, pobrät /sel, ubrät*

dät, dän / dân (N), *däš / däs* (N), *dä / dâ* (N), *dämo* (P, M) / *dämö* (K) / *dāmö* (N), *däte* (P, M) / *dätè* (K) / *dätè* (N), *däju* (P, M) / *dädu* (M) / *dāju* (N, L) / *dādu* (L); *izdät /sel, odät /sel, prodät /sel, preprodät, rasprodät, zadät*

odrüt, odëren, odëreš, odëre, odëremo, odërete, odëreju (P, M) / *odëru* (M, K, N); *podrüt, razdrüt*

zajät / zajät (N), *zäjmen / zäjmen* (N), *zäjmeš / zäjmen* (N), *zäjme / zäjme* (N), *zäjmemo / zäjmemo* (N), *zäjmete / zäjmete* (N), *zäjmeju* (P, M) / *zäjmu* (M, K) / *zäjmu* (N)

nadüt se, nädmen / nädmen (N), *nädmeš / nädmen* (N), *nädme / nädme* (N), *nädmemo / nädmemo* (N), *nädmete / nädmete* (N), *nädmeju* (P, M) / *nädmu* (M, K) / *nädmu* (N); *podüt se*

kjät /sel (P, M) / *kljät /sel* (K) / *kljät /sel* (N), *kunën, kunëš, kunëmo / kunemö* (K) / *kunëmö* (N), *kunëte / kunetè* (K) / *kunëtè* (N), *kunëju* (P, M) / *kunû* (K, N); *prokjät /sel* (P, M) / *prokljät /sel* (K) / *prokljät /sel* (N), *zakjät /sel* (P, M) / *zakljät /sel* (K) / *zakljät /sel* (N); *prekjoät* (P)

klät /sel, köjen (P, M) / *köljen* (K, N), *köješ* (P, M) / *kölješ* (K, N), *köje* (P, M) / *kölje* (K, N), *køjemo* (P, M) / *köljemo* (K, N), *köjete* (P, M) / *köljete* (K, N), *köjeju* (P, M) / *köju* (P, M) / *kölju* (K, N); *zaklät /sel, priklät*

mlit, mëjen (P, M) / *mëljen* (K, N), *mëješ* (P, M) / *mëlješ* (K, N), *mëje* (P, M) / *mëlje* (K, N), *mëjemo* (P, M) / *mëljemo* (K, N), *mëjete* (P, M) / *mëljete* (K, N), *mëjeju* (P, M) / *mëju* (P, M) / *mëlju* (K, N); *samlit, premlit*

umrüt, ùmren, ùmreš, ùmre, ùmremo, ùmrete, ùmreju (P, M) / *ùmru* (M, K, N); *zamrüt, obamrüt* (P)

näpët /sel, näpnen (P, M, K) / *näpnen* (N), *näpneš* (P, M, K) / *näpneš* (N), *näpne* (P, M, K) / *näpne* (N), *näpnemo* (P, M, K) / *näpnemo* (N), *näpnete* (P, M, K) / *näpnete* (N), *näpneju* / *näpnu* (P, M, K) / *näpnu* (N); *zapët, razapët /sel*

nacät (P, M) / *naćät* (M) / *naćët* (M) / *naćët* (K, N), *näcmen* (P, M) / *näčmen* (M, K) / *näčmen* (N), *näcmeš* (P, M) / *näčmeš* (M, K) / *näčmeš* (N), *näcme* (P, M) / *näčme* (M, K) / *näčme* (N), *näcmemo* (P, M) / *näčmemo* (M, K) / *näčmemo* (N), *näcmete* (P, M) / *näčmete* (M, K) / *näčmete* (N), *näcmeju* (P, M) / *näčmeju* (M) / *näcmu* (M) / *näčmu* (M, K) / *näčmu* (N); *pocät* (P, M) / *poćät* (M, K) / *poćët* (M) / *poćät* (N), *pöcmen* (P, M) / *pöčmen* (M, K,

¹⁴ U govoru Luna rabi se oblik i prema izdvojenome pravilu.

N), *pôcmeš* (P, M) / *pôčmeš* (M, K, N), *pôcme* (P, M) / *pôčme* (M, K, N), *pôcmemo* (P, M) / *pôčmemo* (M, K, N), *pôcmete* (P, M) / *pôčmete* (M, K, N), *pôcmeju* (P, M) / *pôčmeju* (M) / *pôcmu* (M) / *pôčmu* (M, K, N)

donût, donesên, donesêš, donesê, donesêmo (P, M) / *donesemò* (K) / *donesêmò* (N), *donesête* (P, M) / *donesetè* (K) / *donesêtè* (N), *donesêju* (P, M) / *donesû* (K, N); *ponît, zanît /sel*

prât /sel, përen, përeš, përe, përemo, përete, përeju (P, M) / *përu* (M, K, N), *naprât /sel, oprât /sel, preprât /sel, ziprât /sel*

uprît /sel, ùpren, ùpreš, ùpre, ùpremo, ùprete, ùpreju (P, M) / *ùpru* (M, K, N); *oduprît se, poduprît /sel*

slât, šäjén (P, M) / *šäljen* (K, N), *šäješ* (P, M) / *šälješ* (K, N), *šäje* (P, M) / *šälje* (K, N), *šäjemo* (P, M) / *šäljemo* (K, N), *šäjete* (P, M) / *šäljete* (K, N), *šäjeju* / *šāju* (P, M) / *šälju* (K, N); *poslât*

srât, sèren, sèreš, sère, sèremo, sèrete, sèreju (P, M) / *sèru*; *nasrât /sel, posrât /sel, zisrât /sel*

P, M: *prosût /sel, prôšpen, prôšpeš, prôšpe, prôšpemo, prôšpete, prôšpeju* / *prôšpu*; *nasût, nâšpen, nâšpeš, nâšpe, nâšpemo, nâšpete, nâšpeju* / *nâšpu*; *rasût /sel; zasût; usût, ûšpen, ûspeš, ûspe, ûspemo, ûspete, ûspeju* / *ûšpu*

stât, stânen, stâneš, stâne, stânemo, stânete, stâneju (P, M) / *stânu* (M, K, N); *nestât; pristât*

stât / stât(i) (N), *stojîn, stojš, stojî, stojîmo* (P, M) / *stojîmò* (K, N), *stojîte* (P, M) / *stojîtè* (K, N), *stojîju* (P, M) / *stojû* (M, K, N)

P: *otêrkât 'odvojiti janje od ovce', otêrknen, otêrkneš, otêrkne, otêrknemo, otêrknete, otêrkneju*

têrt /sel (P, M) / *tîrt /sel* (K, N), *tèren, tèreš, tère, tèremo, tèrete, tèreju* (P, M) / *tèru* (M, K, N); *otêrt /sel* (P, M) / *otîrt /sel* (K, N), *stêrt /sel* (P, M) / *stîrt /sel* (K, N), *zatêrt /sel* (M)

P: *otocivât, otocûjen, otocûješ, otocûje, otocûjemo, otocûjete, otocûjeju*

satrît /sel, satèren, satère, satèremo, satèrete, satèreju (P, M) / *sâtru* (K, N), *zatrît /sel*

vît /sel, vîdin, vîdiš, vîdi, vîdimò, vîdite, vîdiju (P, M) / *vîdu* (K, N)

P: *vaziêšt, voâžmen, voâžmeš, voâžme, voâžmemo, voâžmete, voâžmeju*

M: *uzêst, ùzmen, ùzmeš, ùzme, ùzmemo, ùzmete, ùzmeju* / *ùzmu; preuzêst*

K: *vazêt, vazèmen, vazèmeš, vazème, vazèmemo, vazèmete, vazèmu*

N: *zêt, zèmen, zèmeš, zème, zèmemo, zèmete, zèmu*

zvât /sel, zovên, zovêš, zovê, zovêmo (P, M) / *zovemò* (K) / *zovêmò* (N), *zovête* (P, M) / *zovetè* (K) / *zovêtè* (N), *zovêju* (P, M) / *zovû* (M, K, N); *dozvât, nazvât /sel, prozvât /sel, prezvât /sel, zazvât*

žât, žânjen, žânješ, žânje, žânjemo, žânjete, žânjeju (P, M) / *žânju* (M, K, N); *požât*

ožât (P, M) / *ožêt* (K) / *ožâti* (N), *ôžmen, ôžmeš, ôžme, ôžmemo, ôžmete, ôžmeju* (P, M) / *ôžmu* (M, K, N)

P: *poždrit, poždren, poždereš, poždere, poždremo, poždere, poždereju*

živit, živèn (P, M) / žìvèn (K, N), živěš (P, M) / žìvěš (K, N), živè (P, M) / žìvè (K, N), živèmo (P, M) / živèmo (K) / živèmo (N), živete (P, M) / živetè (K) / živetè (N), živèju (P, M) / živù (K, N).

3.3. MORFONOLOŠKE ALTERNACIJE

3.3.1. Promjena suglasnika na dočetu osnovne zabilježena je u sljedećim odnosima: *k* alternira s *č* (*s č* u metajgarskim govorima ili *s c*, koje je rezultat modificiranog cakavizma u govoru Metajne i drugoga tipa cakavizma u paškim govorima): *plàkat : plàče (K, N) / plàće (M) / plàce (M, P)* 3. l. jd., *škākāt (P) / škākāt (M, K) / škākāt (N) : skāče (K) / skāče (N) / skāce (P) / skāce (M) / skāče (M)* 3. l. jd., *vīkāt : vīče (K, N) / vīce (P, M)* 3. l. jd.; *g sa ž* (*sa ž* u paškoj skupini govora): *lagāt : lāžu (K, N) / lāžeju (P) / lāžeju (M)* 3. l. mn., *pomāgāt /sel/ (N) / pomāgāt /sel/ (P, M, K) : pomāžen (N) / pomažen (P) / pomāžen (M, K)* 1. l. jd., *slāgāt (N) / sloagāt (P) / slāgāt (M, K) : slāžen (N) / sloāžen (P) / slāžen (M, K)* 1. l. jd.; *h sa š* (*sa š* u pašcome mikrosustavu): *māhat : māše / māše (P)* 3. l. jd.; *c s č (K, N) / c (P) / č (M) : mīcat /sel/ : mīče (K, N) / mīce (P) / mīče (M)* 3. l. jd.; *s sa š / š (P) : pāsāt / pāsāt (P) : pāše / pāše (P)* 3. l. jd.; *z sa ž / ž (P) : līzāt /sel/ (M, K, N) / līzāt /sel/ (P) : līže / līže (P)* 3. l. jd., *rīzat / rīzat (P) : rīžemo / rīžemo (P)* 1. l. mn.; *d s j : glodāt : glōjen* 1. l. jd.; *t s č / č (M) : blebētāt : blebēče (M)* 3. l. jd., *cvokotāt : cvokōčen / cvokōčen (M)* 1. l. jd. Skupina *sk* izmijenjena je u *št* (K, N) / *šc* (P) / *šč* (M): *plēškāt / plēškāt (P) : plēšteš (K, N) / plēšcēs (P) / plēšcēs (M)* 2. l. jd., *stīškāt /sel/ (M, K, N) / stīškāt /sel/ (P) : stīšte (K, N) : stīšcē (P) : stīšcē (M)* 3. l. jd., *īškāt : īštemo (K)* 1. l. mn.

3.3.2. Infinitivne osnove koje završavaju usnenim suglasnicima ili suglasnikom /*g*/ alterniraju s prezentskim osnovama u kojima iza takva suglasnika nakon epenteze /*l*/ stoji /*l*/ (K, N) ili /*lj*/ kao rezultat prijelaza /*l*/ u /*lj*/: *ščīpāt / ščīpāt (P) : ščīplješ (K, N) / ščīpješ (P) / ščīpješ (M)* 2. l. jd., *nadīmat se / nadīmat še (P) : nadīmljen (K, N) / nadīmjen (P, M)* 1. l. jd., *počīmat (P, M) / počīmat (M) : počīmjen (P, M) / počīmjen (M)* 1. l. jd., *zobāt / zobāt (P) : zōblje (K, N) / zōbje (M) / zōbje (P)* 3. l. jd., *užīgat / užīgat (P) : užīgješ (M) / užīgješ (P)* 2. l. jd.

3.3.3. Infinitivna osnova s *-ova-* / *-eva-* alternira s prezentskom osnovom sa sufiksom *-uj-*: *mirovāt : mirūje* 3. l. jd., *obučēvat /sel/ (K, N) / obučēvat /sel/ (P) / obučēvat /sel/ (M) : obučūjen (K, N) / obučūjen (P, M) / obučūjen (M)* 1. l. jd.

3.3.4. Dočetak nerelacijskoga morfema *-nu-* u glagola V. spregovne vrste je utrnut: *dīgnut /sel/ / dīgnut /sel/ (P) : dīgnen* 1. l. jd., *okrēnūt /sel/ / okrēnūt /sel/ (P) : okrēnen* 1. l. jd., *pūknut : pūknen* 1. l. jd.

3.3.5. Unutar glagola VI. spregovne vrste prezentska osnova jednoga podtipa završava samoglasnikom na koji je prionuo suglasnik *-j-*, a prezentski nastavak počinje samoglasnikom *-e-*: *pīt : pijèn* 1. l. jd.

3.3.6. Ishodišni je dočetni suglasnik osnovne u prezenta u odnosu na nastavak *-t* iza suglasnika *-s-* (nastalog od nekih šumnika ispred /*t*/) u infinitiva zadržan: *plēst / plēšt (P) : pletèn* 1. l. jd., *prēst / prēšt (P) : predèn* 1. l. jd.

Alternacije koje zahvaćaju prozodiju donose se u točki o akcentuaciji.

3.4. AKCENTUACIJA

3.4.1. Izuzev naglašenoga svršenog prezenta glagola *bīt* (i zanijekanih likova), bilo da je riječ o naglašenu samoglasniku osnove ili nastavka, svi su prezentski likovi pojedinačnih glagola jednako naglašeni.¹⁵

3.4.2. Naglasak prezentskih oblika može biti na istome slogu osnove kao i u infinitivu u svim spregovnim vrstama. Prevladava kratki silazni akcent: *đignut /sel/ : đignen* 1. l. jd., *dòbit : dóbijen* 1. l. jd., *hītat /sel/ : hītaš* 2. l. jd., *mīrit /sel/ : mīrin* 1. l. jd., *nagānjat /sel/ : nagānjen* 1. l. jd., *pīvat : pīva* 3. l. jd., *porēdit : porēdin* 1. l. jd. Kratki je silazni naglasak na istome slogu infinitivne i prezentske osnove u dijelu glagola koji se sprežu po izdvojenim pravilima: *mōc : mōren* 1. l. jd., *stāt : stānen* 1. l. jd., *žāt : žānjen* 1. l. jd.

3.4.3. Dugi silazni naglasak u dijelu primjera rezultat je duljenja kratkoga silaznog naglasaka immanentnih ikavsko-ekavskomu čakavskomu dijalektu, primjerice duljenja u slogu zatvorenu šumnikom ili u otvorenu slogu: *mēstit /sel/ : mēstin* 1. l. jd., *očīstīt /sel/ : očīstiš* (P, M), *ocīstiš* (K, N) 2. l. jd.

3.4.4. U prezentskoj osnovi naglašeni se kratki samoglasnik infinitivne osnove u slogu zatvorenu sonantom ili šumnikom produljio: *kāpat : kāpje* (P, M) *kāplje* (K) / *kāplje* (N) 3. l. jd., *nadīmat : nadīmješ* (P, M) / *nadīmlješ* (K, N) 2. l. jd., *ožīmat : ožīmjen* (P, M) / *ožīmljen* (K, N) 1. l. jd.

3.4.5. U glagola je s negdašnjom osnovom **id-* naglasak zabilježen na samoglasniku sloga nastaloga od osnove i prefiksa u oba glagolska oblika: *noāc /sel/* (P) / *nāc /sel/* (M) / *nāt /sel/* (K) / *nāt(i) /sel/* (N) : *noājden* (P) / *nājden* (M, K), *nājden* (N) 1. l. jd., *pōc : pōjdeš* 2. l. jd.

3.4.6. Silina se s dočetnoga samoglasnika infinitivne osnove regresivno pomiče na prednaglasni slog u prezenta pojedinih glagola svih spregovnih vrsta osim u glagola III. i VI. spregovne vrste, a iznimno i u glagola koji se sprežu po izdvojenim pravilima: *derāt : dēremo* 1. l. mn., *derāt se : dēren se* 1. l. jd., *īmāt : īman* 1. l. jd., *poznīvāt /sel/ : poznīvan* 1. l. jd., *dīlit /sel/ : dīlin* 1. l. jd., *govorīt : govōrin* 1. l. jd., *stēgnūt /sel/ : stēgne* 3. l. jd., *dāvāt /sel/* (P, M, K) / *dāvāt /sel/* (N) : *dājen* (P, M, K) / *dājen* (N) 1. l. jd. Rjeđa je regresivno pomaknuta silina na prefiksu bez obzira na njegovu dužinu: *dōgnāt : dōgnen* 1. l. jd., *pōgnāt : pōgnen* 1. l. jd., *prolīt /sel/ : prōlijen* 1. l. jd., *zalīt : zālijen* 1. l. jd., *napīt /sel/ : nāpijen* 1. l. jd., *nasmijāt se : nāsmijen* 1. l. jd., *razvīt /sel/ : rāzvije* 3. l. jd., pa i u glagola koji se sprežu po izdvojenim pravilima: *prosūt /sel/ : prōspen* 1. l. jd., u kojih je dugi naglasak rezultat čakavskoga duljenja u slogu zatvorenu šumnikom.

3.4.7. Pomak siline na prednaglasnu duljinu, kao što potvrđuju neki od nabrojanih primjera, i ograničenje duljine na slog pred slogom s kratkim silabemom rezultirali su neutralizacijom prednaglasnih duljina u oblicima prezenta u pašskome i u metajinarskome mikrosustavu: *sūzīt : suzû* (M) / *suzīju* (P, M) 3. l. mn. 'süziti', *svītlīt /sel/ : svītlīn* 1. l. jd.

¹⁵ U ovoj se točki primjeri glagola ne izdvajaju za svaki mikrosustav posebno kada ne pokazuju kakvu drugu razlikovnost osim promjene /s/ i /š/ > /s/ te /z/ i /ž/ > /ž/ u pašskome mikrosustavu, različite realizacije /č/ i /ć/ u metajinarskome ili /č/ u kolanjskome i novaljskome mikrosustavu. Drukčiji se oblici u pojedinim govorima donose uz one koji su u svim govorima jednaki i označuju se kraticom imena dijalektološkoga punkta. Primjeri su uglavnom identični onima iznesenim u radu S. Vranić 2004: 217-218.

3.4.8. U dijelu je glagola IV. spregovne vrste nastalih prefiksacijom kojima je u prezentu polaznih oblika â na samoglasniku nastavka regresivno pomaknuta silina u prezentskim osnovama: *brojīt /se/ : brojīn* 1. l. jd., ali *pobrojīt : pobrōjin* 1. l. jd., *drobīt /se/ : drobīn* 1. l. jd., ali *udrobīt : udrōbin* 1. l. jd., *gojīt /se/ : gojīn* 1. l. jd., ali *odgojīt : odgōjin* 1. l. jd., *gnojīt /se/ : gnojī* 3. l. jd., ali *zagnojīt se : zagnōji* 3. l. jd., *gorīt : gorīn* 1. l. jd., ali *poigorīt : pogōrin* 1. l. jd.

3.4.9. Naglasak je u infinitivu na dočetu osnovne kratke ili u jednosložnih infinitiva i dug, a u prezentu na jedinome ili početnome slogu nastavka uvijek dug u svih spregovnih vrsta izuzev u V. spregovnoj vrsti, prezentski nastavak kojoj nikada nije naglašen: *beštīmāt : beštīmāš* (P, M, K) / *beštīmāš* (N) 2. l. jd., *rovāt : rovēmo* 1. l. mn., *spāt : spīn* 1. l. jd., *razumīt : razumīš* 2. l. jd., *plēt : plētēn* 1. l. jd., *prēt : predēš* 2. l. jd. Jednako je zabilježeno u nekih glagola koji se sprežu po izdvojenim pravilima: *īst / jīst* (N)¹⁶: *idēn* (P, M, K) / *jīdēn* (N) 1. l. jd., *kjāt /se/* (M): *kunēn* 1. l. jd., *zvāt : zovēn* 1. l. jd.

LITERATURA

Hubrecht Peter Houtzagers, 1985: *The Čakavian dialect of Orlec on the island of Cres*, Rodopi, Amsterdam.

Hubrecht Peter Houtzagers, 1987: "On the phonology and morphology of the Čakavian dialects spoken on the island of Pag", *Dutch Studies in South Slavic and Balkan Linguistics* (= *Studies in Slavic and General Linguistics*), 10, str. 65-90.

Hubrecht Peter Houtzagers, 1991: "Imperfekt v čakavskih govorah ostrova Pag", *Sovetskoe slavjenedenie*, 5, str. 77-82.

Hubrecht Peter Houtzagers, 1999: *The Kajkavian Dialect of Hidegség and Fetőhomok*, Rodopi, Amsterdam - Atlanta.

H. P. Houtzagers – E. Budovskaja, 1996: "Nominal and verbal inflexion in the Čakavian dialect of Kali on the island of Ugljan", *Studies in South Slavic and Balkan Linguistics* (= *Studies in Slavic and General Linguistics*), 23, str. 143-166.

Snježana Hožjan, 1993: "Govor Krasa na otoku Krku (glagolski oblici)", *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 19, str. 113-125.

Janneke Kalsbeek, 1998: *The Čakavian Dialect of Orbanići near Žminj in Istria*, Rodopi, Amsterdam.

Nikola Kustić, 2002: *Čakavski govor grada Paga s rječnikom*, Društvo Pažana i prijatelja grada Paga u Zagrebu, Zagreb.

Iva Lukežić, 1999: "Razvoj prezenta i imperativa u čakavskome narječju", *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 25, str. 195-222.

Mira Menac-Mihalić, 1989: "Glagolski oblici u čakavskom narječju i u hrvatskom književnom jeziku", *Filologija*, 17, str. 81-109.

¹⁶ U govoru Luna taj glagol glasi *īsti*.

Mira Menac-Mihalić, 1993: "Naglasak imperativa u čakavskom narječju", *Fluminensia*, 5, br. 1-2, str. 125-137.

Mira Menac-Mihalić, 1993-94: "Naglasni odnosi infinitiva i prezenta u čakavskom narječju", *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, 28-29, str. 119-120.

Mira Menac-Mihalić, 1995: "Naglasak glagolskog pridjeva radnog u čakavskom narječju", *Filologija*, 24-25, str. 247-251.

Milan Moguš, 1966: "Današnji senjski govor", *Senjski zbornik*, 2, str. 1-152.

Ivo Oštarić, 2005: *Rječnik kolanjskoga govora ili Ričnik mista Kolana na otoku Pagu*, Matica hrvatska Zadar, Zadar.

A. Sujoldžić, B. Finka, P. Šimunović, P. Rudan, 1990: "Lingvističke udaljenosti otoka Paga", *Filologija*, 18, str. 7-37.

Silvana Vranić, 2002: *Govori sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu*, Matica hrvatska Novalja, Rijeka.

Silvana Vranić, 2004: "Glagolski oblici u govoru Metajne na otoku Pagu", *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 30, str. 203-241.

Sanja Vučić, 2002: "Narječna i dijalekatna pripadnost govora Poveljane na otoku Pagu", *Čakavska rič*, 30, str. 91-98.

Sanja Zubčić, 2001: *Akcentatski tipovi u grobničkoj skupini govora*, magistarski rad, Filozofski fakultet u Rijeci, Rijeka.

THE RELATION BETWEEN THE INFINITIVE AND THE PRESENT OF THE SPEECHES SPOKEN ON THE NORTHWESTERN MACROSYSTEM OF THE ISLAND OF PAG

SUMMARY

In this paper the inflection classes are defined, while the infinitiv (stem and endings) and the morphological characteristics of the present in the local speeches in the northwestern macrosystem of the island of Pag are described. The paper also analyses the morphonological alternations (alternation of the last consonant of the stem, inf stem in *-ova-* alternates with pr stem in *-uje-*, pr stem adds *-j-...*) including the prosodic alternations of present forms. The inflectional endings of verbs and examples of endings for all regular classes are given. The order in which irregular verbs are listed is: paradigms in which two or more stems function complementarily, present 1sg in *-u*, disyllabic inf with irregular relation between inf stem and pr stem, monosyllabic stems in a consonant and monosyllabic stems in a vowel.

KEY WORDS: *Čakavian dialect, the local speeches on the northwestern macrosystem of the island of Pag, the morphological characteristics of the present, the inflection classes*